

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Fakulta mechatroniky, informatiky
a mezioborových studií

TECHNICKÉ PROSTŘEDKY ŘÍZENÍ

Oddělení řízení procesů

Lukáš Hubka, Petr Školník, Jaroslav Hlava

5. CVIČENÍ

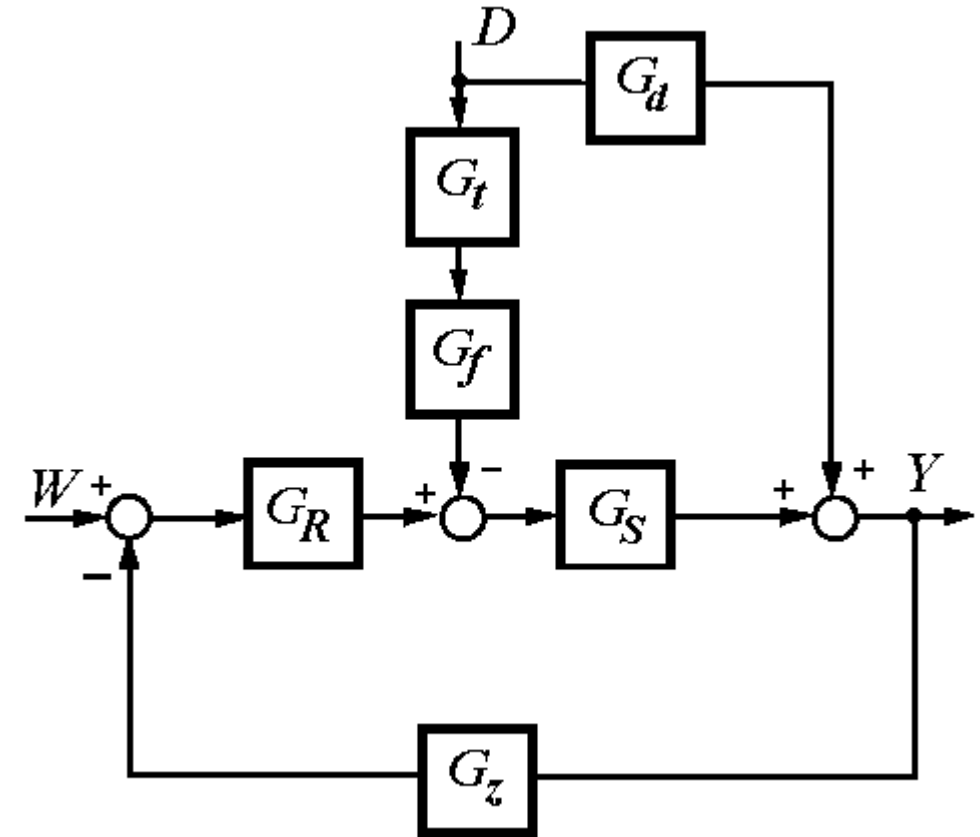
Dopředná kompenzace

Dopředná kompenzace poruchy

- ❑ Návrh (výpočet) kompenzačního regulátoru (filtru) je založen na myšlence nulového přenosu účinků poruchy d na výstup y .

$$Y = \frac{G_R G_S}{1 + G_R G_S G_Z} W + \frac{G_d - G_t G_f G_S}{1 + G_R G_S G_Z} D$$

- ❑ Nulový účinek poruchy, tedy $G_d - G_t G_f G_S = 0$, z toho kompenzační filtr $G_f = \frac{G_d}{G_t G_S}$.
- ❑ Regulátor je nerealizovatelný, pokud dopravní zpoždění v G_S je větší než v G_d .
- ❑ Jeho realizovatelnost může být omezená, pokud je dynamika odezvy G_S výrazně pomalejší než je dynamika odezvy G_d (přenos G_f má výrazně derivační charakter).

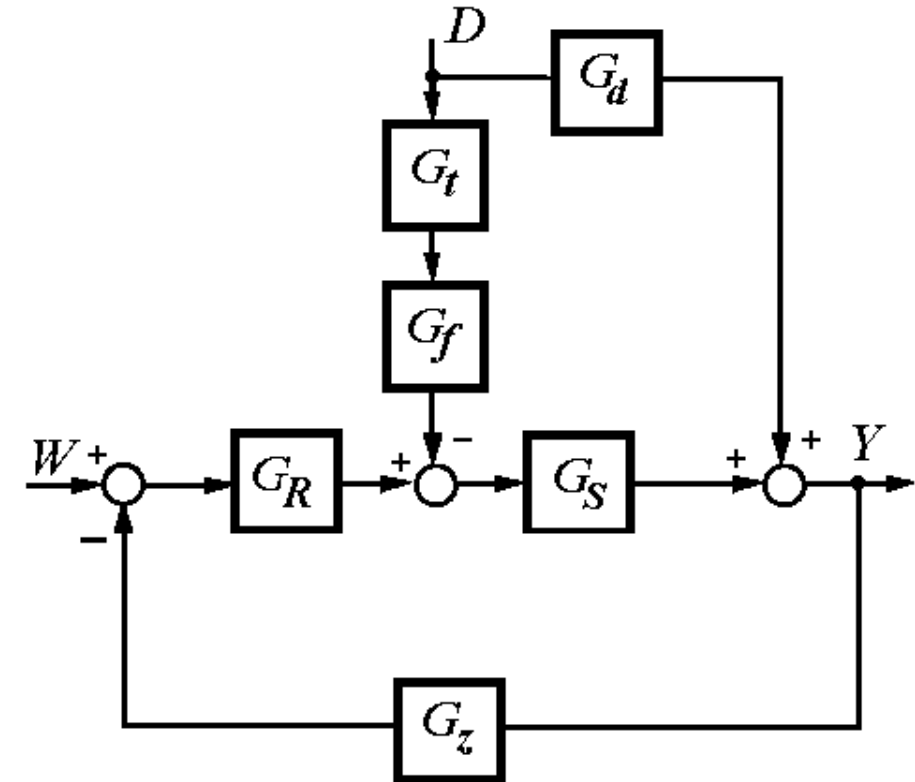

Problém #1 – „školní“ příklad

- ❑ Uvažujme strukturu řízeného procesu dle obrázku.
- ❑ Navrhněte řízení výstupní veličiny, které bude optimální při sledování změn žádané hodnoty a zároveň se pomocí dopředné vazby vypořádá s měřenou poruchou.
- ❑ Přenosy jsou:

$$G_S = \frac{0,6}{15s + 1} e^{-2s}, G_d = -\frac{0,2}{10s + 1} e^{-2s}$$
$$G_t = G_z = 1$$

- ❑ Nalezněte vhodný regulátor G_R a kompenzační filtr G_f a nasimulujte odezvy na skokové změny w a d .
  1. Nalezněte regulátor G_R pomocí SIMC, CH-H-R a vyberte ten lepší, případně ručně doladte. Simulujte sledování skokové změny žádané hodnoty v čase $t = 0$ s a poruchy v čase $t = 100$ s.
  2. Proveďte úplnou kompenzaci (G_f je filtr).
  3. Proveďte statickou kompenzaci (G_f je konstanta).
  4. Jak se změní výstup při (úplné) kompenzaci měřené poruchy, pokud $G_t = \frac{1}{0,8s+1}$?

- ❑ Uvažujme problém #2 ohřevu tvářecí formy z cvičení 3.
- ❑ Teplota granulátu na vstupu je cca 25 °C. Výrobní cyklus má
  - část ohřevu – teplota komory 230 °C, plast je tlačěn do formy,
  - část relaxace – teplota komory 190 °C, plast je pouze ohříván do tekutého stavu, šetření energií.
- ❑ Ohřev je realizován odporovým drátem uvnitř šnekového podavače. Přenos energie lze popsat přenosem

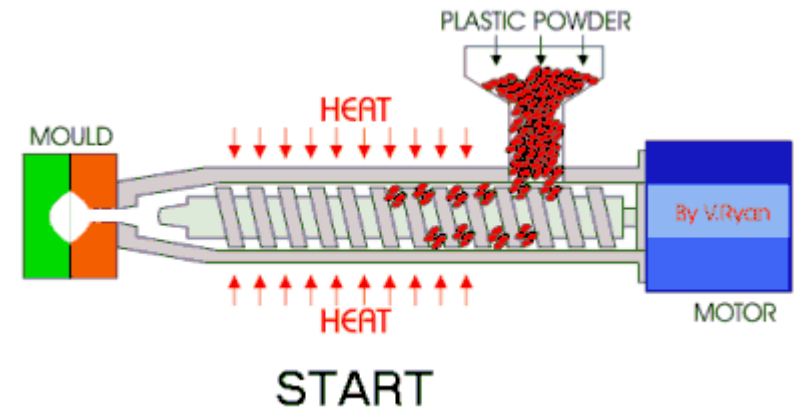
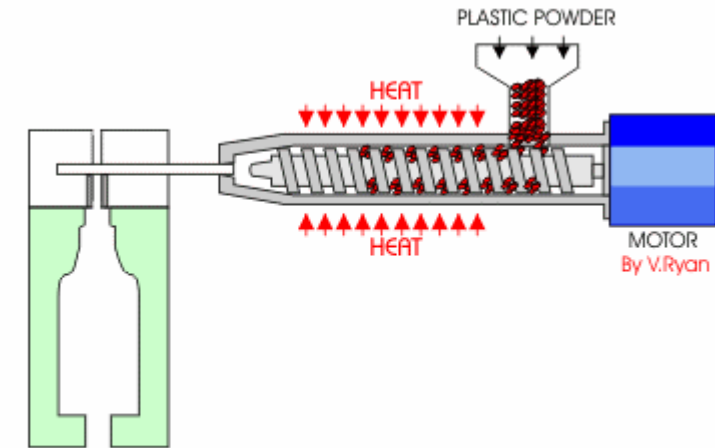
$$G = \frac{80}{(1,4s + 1)^4}.$$

- ❑ Granulát vstupující do procesu může mít různou teplotu, která ovlivňuje proces přenosem na výstup

$$G_d = \frac{s + 0,5}{(1,4s + 1)^4}$$

- ❑ Nechť je teplota granulátu měřená čidlem.
- 1. **Vylepšete řízení teploty plastu vstřikovaného do formy – dosažení teploty 230 °C po relaxaci (např. metodou SIMC) přidáním vhodného kompenzačního členu pro minimalizaci vlivu poruchy!**
- 2. **Testujte chování regulátoru pro proměnnou teplotu granulátu (10 °C – granulát skladován vně haly, případně např. změna v podobě sin funkce).**
- 3. **Porovnejte výsledek regulace s a bez dopředného kompenzačního členu.**

Problém #2 – Ohřev tvářecí formy

- ❑ Sušení materiálu (dřevo, potraviny, barva, ...) je standardním technologickým úkolem se striktními požadavky. Sušení probíhá v sušících pískách, které mají obvykle externí technologii předzpracování – vysušení – vstupujícího vzduchu. Pro ohřev vzduchu je využíváno tepelné čerpadlo nebo elektrická spirála.
- ❑ Předpokládejme, že chceme dlouhodobě udržet konstantní (žádanou) teplotu uvnitř pisky po vložení materiálu i během sušícího procesu.
- ❑ Navíc chceme urychlit výrobní cyklus a po otevření vrat (vždy 3 minuty) umožnit dosáhnout požadovaného teplotního intervalu (odchylka pod 1 %) v co nejkratším čase.
- ❑ Přenos mezi el. příkonem topného tělesa a teplotou komory je

$$G = \frac{100}{(35,7s + 1)^2}.$$

- ❑ Otevření vrat je rozpoznatelné pomocí logického signálu (log0, log1). Vliv otevření vrat můžeme popsat přenosem

$$G_d = -\frac{0,5s + 86}{(24,9s + 1)^2}.$$

- ❑ Předpokládejme, že přenos G_d při návrhu přesně neznáme.
1. **Navrhněte regulátor pro udržení žádané teploty 200 °C (ustálení po skoku reference do 200 s, překmit pod 1 %)!**
  2. **Navrhněte dopřednou kompenzaci poruchy a otestujte!**
  3. **Porovnejte výsledek regulace s a bez dopředného kompenzačního členu.**

Problém #3 – Vyhřívání sušící pisky

Problém #4 – Regulace koncentrace krmné směsi

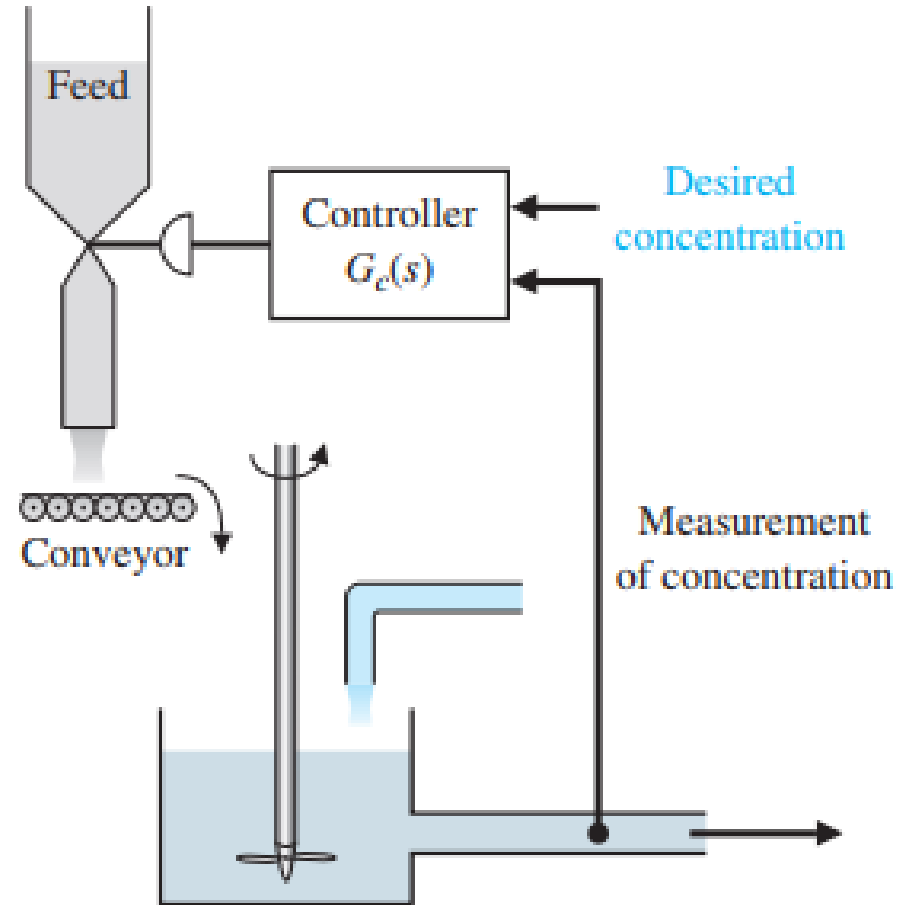
- ❑ Systém přijímá granulované krmivo s různým složením a je ředěno tekutinou. Úpravou polohy ventilu přísunu granulí chceme udržovat konstantní složení výstupní směsi. Přeprava krmiva po dopravníku potřebuje čas 1,5 s.
- ❑ Reakci změny rychlosti průtoku granulí na polohu ventilu lze popsat přenosovou funkcí G_v . Samotná dynamika procesu „výroby“ (směšování) krmiva v nádrži je pospaná přenosovou funkcí G_n . Senzor na měření koncentrace má vlastní dynamiku G_s .

$$G_v = \frac{1}{6s + 1}, G_n = \frac{5}{(5s + 1)^3}, G_s = \frac{1}{0,3s + 1}$$

1. **Sestavte blokové schéma problému. Systém může být ovlivněn poruchou na vstupu d_1 - změna kvality krmiva a poruchou v podobě změny „kvality či kvantity“ dodávané tekutiny do nádrže d_2 . Vliv této poruchy na kvalitu je popsán přenosem**

$$G_d = \frac{1}{(5s + 1)^2(15s + 1)}$$

2. **Navrhněte řízení koncentrace výstupní krmné směsi! Zaměřte se zejména na minimalizaci vlivu poruch.**

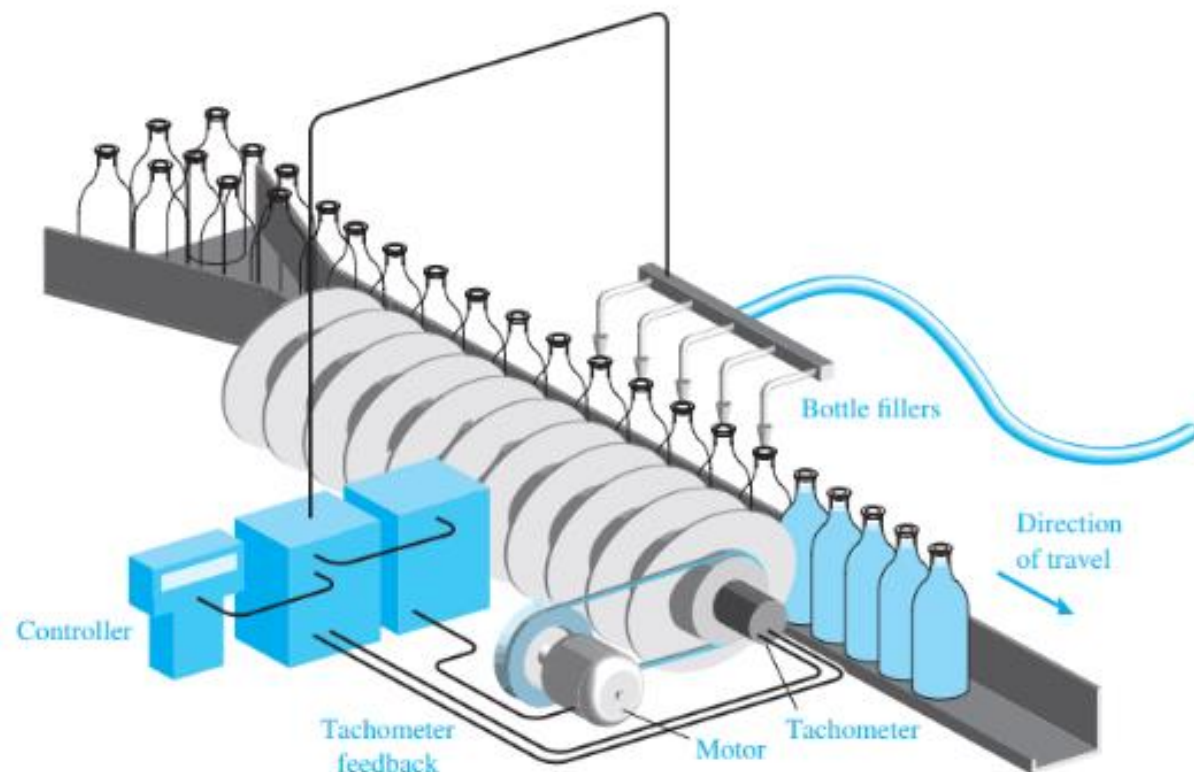

Problém #5 – Rychlost pásu plniče lahví

- ❑ Plnicí linka na lahve používá šnekový mechanismus podavače, jak je znázorněno na obrázku. K udržení přesné požadované rychlosti pásu se používá zpětná vazba od otáčkoměru.
- ❑ Dynamika motoru je popsána přenosovou funkcí G_m , G_s pak odpovídá dynamice šneku. Otáčkoměr konstrukčně odpovídá motoru a jeho dynamika je popsána funkcí G_o . Plnění lahví má vliv na rychlost pohybu pásu, což popisuje funkce G_d .

$$G_m = \frac{1}{(0,2s + 1)(2s + 1)},$$
$$G_s = \frac{1}{20s + 1}, G_o = \frac{1}{1,8s + 1}, G_d = \frac{-0,05}{20s + 1}$$

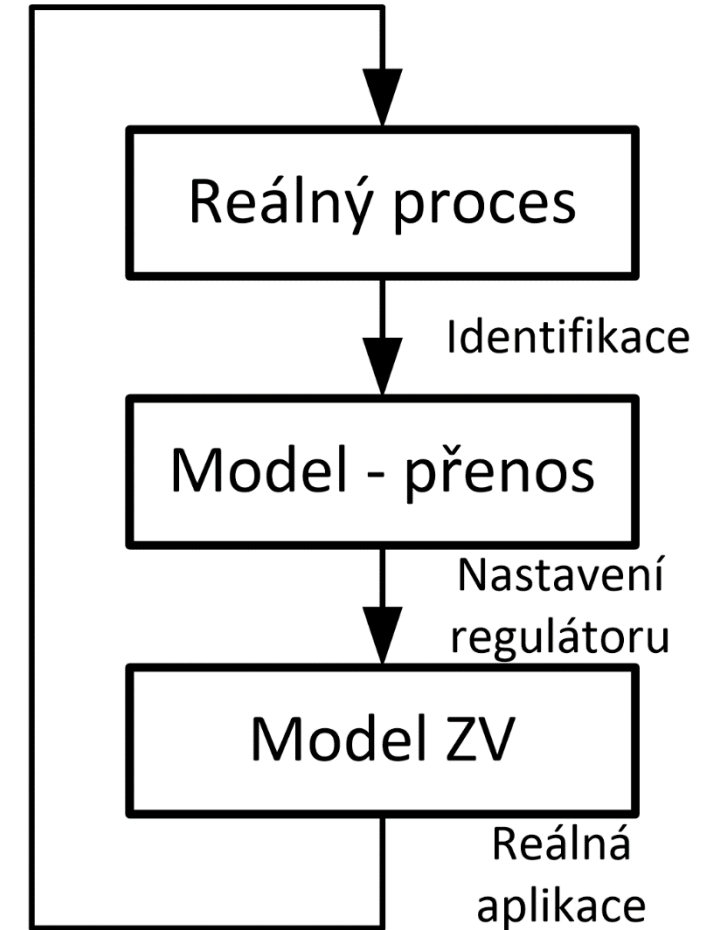
1. **Sestavte blokové schéma problému.**
2. **Nalezněte vhodný regulátor pro udržení konstantní rychlosti pohybu pásu, když buzení funkce G_d odpovídá pilovému signálu s periodou $T = 2$ s!**

Princip nastavení regulátoru v praxi

1. Pracujeme s reálným procesem
2. Aproximujeme chování reálného systému pomocí vhodného přenosu – model reálného systému
3. Zvolíme (dostaneme) požadavky na regulaci
4. Nalezneme parametry regulátoru (pomocí modelu)
5. Pokud máme možnost, simulačně otestujeme nastavení regulátoru na modelu
6. Aplikujeme parametry regulátoru na reálném procesu

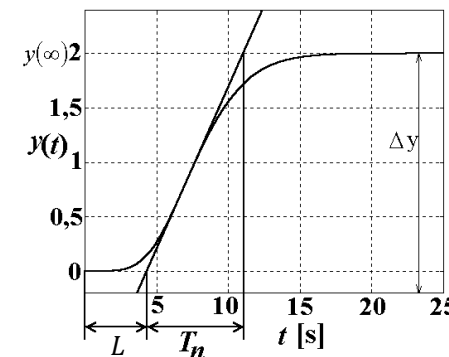
Metoda Ziegler-Nichols

1. **varianta:** metoda ustálených kmitů – při vypnuté I a D složce je postupně zvětšováno proporcionální zesílení až do okamžiku, kdy se celý obvod dostane na mez stability a objeví se netlumené kmity s konstantní amplitudou. Frekvence těchto kmitů je rovna kritické frekvenci $f_k = 1/T_k$ a zesílení P regulátoru (tzv. kritické zesílení) r_k je převrácenou hodnotou zesílení regulované soustavy na této frekvenci.

Regulátor	r_0	T_i	T_d
P	$0,5r_k$		
PI	$0,45r_k$	$0,85T_k$	
PID	$0,6r_k$	$0,5T_k$	$0,125T_k$

2. **varianta:** vyhodnocení přechodové charakteristiky. Na základě doby průtahu T_u , doby náběhu T_n a statického zesílení K pak lze nastavit regulátor podle pravidel v tabulce.

$$u(s) = K_p \left(1 + \frac{1}{T_i s} + T_d s \right) e(s)$$

Regulátor	r_0	T_i	T_d
P	$T_n/(KL)$		
PI	$0,9T_n/(KL)$	$1,2L$	
PID	$1,2T_n/(KL)$	$2L$	$0,5L$

Metoda Chiens, Hrones, Reswick

$G(s) = K \frac{e^{-Ls}}{Ts + 1}$ Regulátor	Aperiodický regulační pochod		Překmit max. 20%	
	Sledování skokových změn žádané hodnoty	Potlačení poruchových veličin	Sledování skokových změn žádané hodnoty	Potlačení poruchových veličin
P	$r_0 = 0,3 \frac{T}{K \cdot L}$	$r_0 = 0,3 \frac{T}{K \cdot L}$	$r_0 = 0,7 \frac{T}{K \cdot L}$	$r_0 = 0,7 \frac{T}{K \cdot L}$
PI	$r_0 = 0,35 \frac{T}{K \cdot L}$ $T_i = 1,2T$	$r_0 = 0,6 \frac{T}{K \cdot L}$ $T_i = 4L$	$r_0 = 0,6 \frac{T}{K \cdot L}$ $T_i = T$	$r_0 = 0,7 \frac{T}{K \cdot L}$ $T_i = 2,3L$
PID	$r_0 = 0,6 \frac{T}{K \cdot L}$ $T_i = T$ $T_d = 0,5L$	$r_0 = 0,95 \frac{T}{K \cdot L}$ $T_i = 2,4L$ $T_d = 0,42L$	$r_0 = 0,95 \frac{T}{K \cdot L}$ $T_i = 1,35T$ $T_d = 0,47L$	$r_0 = 1,2 \frac{T}{K \cdot L}$ $T_i = 2L$ $T_d = 0,42L$